

Investigating the psychometric properties of the social motivation scale in people with disability

Samane Rezaei Bahdani¹ , Ahmad Ghazanfari² , Reza Ahmadi³

1. PhD Student of Psychology, Department of Psychology, ShK.C., Islamic Azad University, Shahr-e Kord, Iran.
Email: amane.rezaeibahdani@iau.ac.ir
2. Associate professor, Department of Psychology, ShK.C., Islamic Azad University, Shahr-e Kord, Iran.
Email: ahmadghazanfari1964@iau.ac.ir
3. Associate professor, Department of Psychology, ShK.C., Islamic Azad University, Shahr-e Kord, Iran.
Email: dr.ahmadi@iaushk.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article history:

Received 07 December 2024
Received in revised form 21 December 2024
Accepted 04 January 2025
Published online 19 February 2025

Keywords:

motivation, people with disability, physical- motor, psychological, and mental disabilities.

ABSTRACT

Background: People with disability may be less motivated to participate in social activities due to the various barriers they face. Examining social motivation in these individuals can lead to identifying their needs, capabilities, and improving support and intervention programs. Despite the importance of social motivation in people with disability and the need to have a reliable tool to measure it, a standard scale for assessing social motivation in people with disability has not been found in Iran.

Aims: This study aimed to investigate the psychometric properties of the social motivation scale in people with disability in Yazd city.

Methods: The method of this research was descriptive and correlational. The statistical population of the study included all individuals aged 18 to 40 with physical, motor, psychological, and mental disabilities in Yazd city, their number in 2024 was 1540. The sample size of the study was 520 people using simple random sampling method. Data collection tools included scales of social motivation (Phillips et al., 2021), Social Responsibility (Guff, 1987), Social Competence (Felner, 1990), and Loneliness Feeling (Dehshiri et al., 2008). Data analysis was performed using Exploratory factor analysis, Confirmatory factor analysis and Cronbach's alpha coefficient using SPSS₂₅ and AMOS₂₄ software.

Results: The results showed that social motivation has a positive and significant relationship with responsibility and social competence ($P < 0.001$) and an inverse and significant relationship with loneliness feeling ($P < 0.001$). In examining the reliability of the social motivation scale, Cronbach's alpha for all subscales was above 0.77. The results of exploratory factor analysis showed that the scale has convergent and divergent construct validity. Confirmatory factor analysis also confirmed the 5-factor structure of the social motivation scale and showed that the model has a good fit in the sample of Iranian disabled people.

Conclusion: Given the confirmation of the reliability and validity of the Social Motivation Scale in samples with disability in Iran, psychologists can use it to assess the level of social motivation of people with disability. This tool can be very helpful in developing and improving support and intervention programs that aim to improve the quality of life and increase social participation of people with disability.

Citation: Rezaei Bahdani, S., Ghazanfari, A., & Ahmadi, R (2024). Investigating the psychometric properties of the social motivation scale in people with disability, *Journal of Psychological Science*, 23(143), 305-323. [10.61186/jps.23.143.17](https://doi.org/10.61186/jps.23.143.17)

Journal of Psychological Science, Vol. 23, No. 143, 2024.

© The Author(s). DOI: [10.61186/jps.23.143.17](https://doi.org/10.61186/jps.23.143.17)

Corresponding Author: Ahmad Ghazanfari, Associate professor, Department of Psychology, ShK.C., Islamic Azad University, Shahr-e Kord, Iran.
E-mail: aghazan5@yahoo.com, Tel: (+98) 9133220146

Extended Abstract

Introduction

Motivation is a factor that compels a living being to engage in various activities and expend energy at different levels. In practice, motivations are the internal forces of an individual that explicitly compel him to engage in a specific activity (Qeysari et al., 2025). One of the types of learned motivation in psychology is social motivation, which, as one of the key dimensions of social psychology and mental health, plays a pivotal role in the quality of life of individuals. Social motivation refers to an individual's ability and desire to communicate with others, engage in effective social interactions, and participate in group activities (Krol et al., 2021). Social motivation, as one of the most important psychological factors, plays an effective role in improving the quality of life and strengthening social interactions of individuals, especially those with disabilities (Behrooziyani et al., 2023). People with disability often face many challenges in social interaction and participation in group activities due to physical, mental, and social limitations. These challenges can include limitations in movement, communication, access to educational and social facilities, and negative attitudes from others (Phillips et al., 2021). In general, these problems can lead to a decrease in the sense of self-worth, self-confidence, and social motivation in these individuals. These issues not only have a great psychological and social impact on them, but also prevent them from properly utilizing their individual capabilities and capacities (Bredgaard, 2018).

People with disability may be less motivated to participate in social activities due to the various barriers they face. Examining social motivation in these individuals can lead to identifying their needs, capabilities, and improving support and intervention programs. This assessment can help professionals develop appropriate programs to promote social motivation and improve the quality of life of these individuals (Jimenez et al., 2023).

In this study, 520 people with disability were present in the city of Yazd. Of these, 226 (43.46%) participants had physical-motor disability, 139 (26.73%) had mental disability, and 155 (29.81%)

The results of studies related to psychometric instruments on people with disabilities can lead to the development of supportive policies and laws, increase public awareness and change attitudes towards people with disability, and promote international cooperation in this field (Toyoshima & Yamada, 2023). Therefore, given the importance and necessity of examining the psychometric properties of the social motivation scale in people with disability, conducting detailed and comprehensive research in this field is of particular importance. Such studies can help identify the needs and capabilities of these individuals, develop valid and reliable assessment tools, and create supportive and inclusive environments for people with disabilities.

Despite the importance of social motivation in people with disability and the need to have a reliable tool to measure it, a standard scale for assessing social motivation in people with disability has not been found in Iran. Therefore, considering what was reviewed, this study seeks to answer the question of whether the social motivation scale in the community of people with disability in Iran has appropriate convergent and divergent construct validity?

Method

The method of this research was descriptive and correlational. The statistical population of the study included all individuals aged 18 to 40 with physical, motor, psychological, and mental disabilities in Yazd city, their number in 2024 was 1540. The sample size of the study was 520 people using simple random sampling method. Data collection tools included scales of social motivation (Phillips et al., 2021), Social Responsibility (Guff, 1987), Social Competence (Felner, 1990), and Loneliness Feeling (Dehshiri et al., 2008). Data analysis was performed using Exploratory factor analysis, Confirmatory factor analysis and Cronbach's alpha coefficient using SPSS²⁵ and AMOS²⁴ software.

Results

had intellectual disability. In terms of gender, 215 (41.35%) of the participants were female and 305 (58.65%) were male. The average age of the participants in this study was 27.71 and its standard

deviation was 6.95. The results showed that social motivation has a positive and significant relationship with responsibility and social competence ($P < 0.001$) and an inverse and significant relationship with loneliness feeling ($P < 0.001$). In examining the reliability of the social motivation scale, Cronbach's alpha for all subscales was above 0.77. The results of exploratory factor analysis showed that the scale has

convergent and divergent construct validity. Confirmatory factor analysis also confirmed the 5-factor structure of the social motivation scale and showed that the model has a good fit in the sample of Iranian disabled people. To examine the confirmatory factor analysis of the social motivation questionnaire, model fitting was used, and the model results are shown in Figure 1.

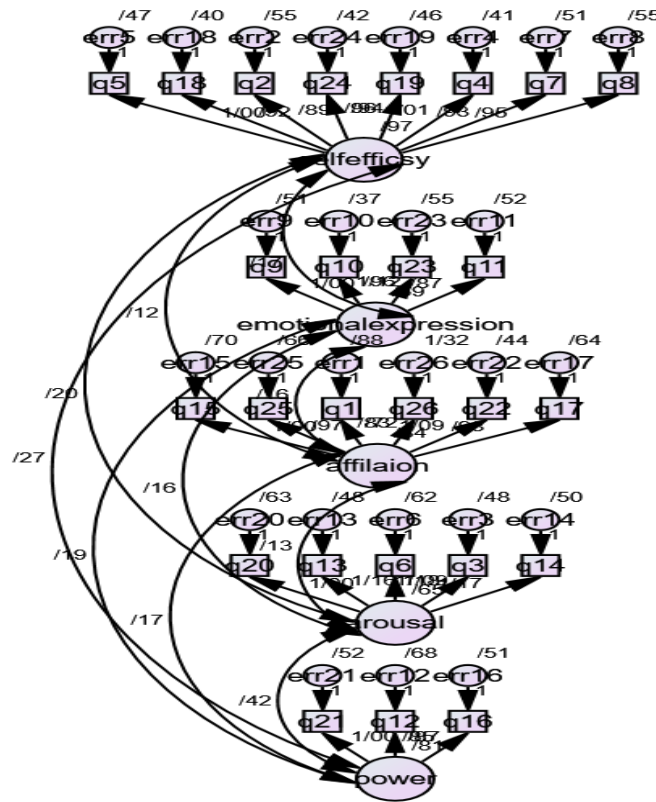

Figure 1. Social Motivation Scale Model

The model in Figure 1 showed that the social motivation scale has a five-factor structure and consists of five factors. And this five-factor model of

the scale has a good fit. The results of the fit indices of the five-factor model of the social motivation scale are presented in Table 1.

Table 1. Results of the fit indices of the five-factor model of the social motivation scale

Variable	X2	df	NFI	GFI	IFI	CFI	RMSEA
Five factors	5.882	289	0.903	0.889	0.898	0.899	0.064

The results in Table 1 show that the five-factor model of the social motivation scale had a good fit. The results of this table also indicate that all the estimated values of the model are significant and none of the scale questions should be eliminated.

Conclusion

This study aimed to investigate the psychometric properties of the social motivation scale in people with disability in Yazd city. The initial data for factor analysis in the present study indicated correlations between variables. According to the results obtained in this study, the social motivation scale has a five-factor structure and consists of five factors including social self-efficacy, emotional expression, social dependence, arousal, and leadership, and the questionnaire has a good fit.

The findings of this study are consistent with the results of a study by Phillips et al. (2021), who developed and validated a social motivation scale in people with disabilities. To assess the validity of the social motivation questionnaire, construct validity was used using exploratory factor analysis. The sampling adequacy index showed that the current sample was suitable for factor analysis. Also, the questionnaire data were sufficiently correlated to allow for exploratory analysis. Therefore, the questions were suitable for factor analysis. The data also showed that five factors were extracted as important factors that play the most role in explaining the variance of the data. The results also showed that the factor loading of each question was higher than 0.60. These findings are consistent with the results of the study by Phillips et al. (2021), which confirmed the validity of this questionnaire. Also, regarding the

reliability of the social motivation scale in people with disability, the Cronbach's alpha value obtained in this study was 0.88. Considering that Salehi et al. (2023) believe that the appropriate Cronbach's alpha value for confirming the reliability of measurement tools is a Cronbach's alpha value above 0.70, therefore, the reliability of the social motivation scale was also confirmed in this study. Consistent with the results of this study, the results of the study by Phillips et al. (2021) showed that the Social Motivation Questionnaire in People with Disabilities has a reliability of 0.84.

Given the confirmation of the reliability and validity of the Social Motivation Scale in samples with disability in Iran, psychologists can use it to assess the level of social motivation of people with disability. This tool can be very helpful in developing and improving support and intervention programs that aim to improve the quality of life and increase social participation of people with disability.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This study is derived from the first author's doctoral dissertation in Psychology at Islamic Azad University, Shahrekord Branch. Also, in order to comply with the ethical considerations of the research, participants were explained that participation in the research was voluntary and that their information would be confidential, and written informed consent was obtained from them.

Funding: This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author of this article served as the principal investigator, the second author as the supervisor, and the third author as the advisors professor.

Conflict of interest: The authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: We sincerely thank all participants who participated in this study.

بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی

سمانه رضایی بهدانی^۱، احمد غضنفری^۲✉، رضا احمدی^۳

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران

۲. دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران

۳. دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۱۷

بازنگری: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱

پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۵

انتشار برخط: ۱۴۰۳/۱۲/۰۱

کلیدواژه‌ها:

انگیزش اجتماعی،

افراد دارای ناتوانی،

ناتوانی جسمی- حرکتی،

روانی و ذهنی.

چکیده

زمینه: افراد دارای ناتوانی، به دلیل موانع مختلفی که با آن‌ها مواجه‌اند، ممکن است انگیزش کمتری برای مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی داشته باشند. بررسی انگیزش اجتماعی در این افراد می‌تواند به شناسایی نیازها، توانمندی‌های آن‌ها و بهبود برنامه‌های حمایتی و مداخله‌ای منجر شود. علی‌رغم اهمیت انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی و لزوم داشتن ابزاری پایا برای سنجش آن، مقیاس استاندارد برای ارزیابی انگیزش اجتماعی افراد دارای ناتوانی در ایران یافت نشد.

هدف: این پژوهش با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی در شهر یزد انجام شد.

روش: روش پژوهش حاضر توصیفی، از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی افراد ۱۸ تا ۴۰ سال دارای ناتوانی جسمی- حرکتی، روانی و ذهنی در شهر یزد به تعداد ۱۵۴۰ نفر در سال ۱۴۰۳ بود. حجم نمونه پژوهش با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۵۲۰ نفر در نظر گرفته شد. ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات شامل مقیاس‌های انگیزش اجتماعی (فیلیس و همکاران، ۲۰۲۱)، مسئولیت‌پذیری اجتماعی (گاف، ۱۹۸۷)، کفایت اجتماعی (فلنر، ۱۹۹۰) و احساس تنهایی (دهشیری و همکاران، ۱۳۸۷) بود. تحلیل داده‌ها نیز با روش تحلیل عامل اکتشافی و تأییدی و ضریب آلفای کرونباخ و با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS²⁵ و AMOS²⁴ انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که انگیزش اجتماعی با مسئولیت‌پذیری و کفایت اجتماعی رابطه مثبت و معنادار ($P < 0/001$) و با احساس تنهایی رابطه معکوس و معنادار ($P < 0/001$) دارد. در بررسی پایایی مقیاس انگیزش اجتماعی، آلفای کرونباخ برای همه خرده مقیاس‌ها از ۰/۷۷ بالاتر بود. نتایج تحلیل عامل اکتشافی نشان داد که مقیاس مذکور از اعتبار سازه همگرا و واگرا برخوردار است. هم‌چنین تحلیل عاملی تأییدی نیز ساختار ۵ عاملی مقیاس انگیزش اجتماعی را تأیید کرد و نشان داد که مدل در نمونه افراد ناتوان ایرانی از برازش مناسب برخوردار است.

نتیجه‌گیری: با توجه به تأیید پایایی و روایی مقیاس انگیزش اجتماعی در نمونه‌های دارای ناتوانی در ایران، روان‌شناسان می‌توانند از آن در جهت ارزیابی میزان انگیزش اجتماعی افراد دارای ناتوانی استفاده کنند. این ابزار می‌تواند در توسعه و بهبود برنامه‌های حمایتی و مداخله‌ای که هدف آن‌ها ارتقای کیفیت زندگی و افزایش مشارکت اجتماعی افراد ناتوان است، بسیار کمک‌کننده باشد.

استناد: رضایی بهدانی، سمانه؛ غضنفری، احمد و احمدی، رضا (۱۴۰۳). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۳(۱۴۳)، ۳۰۵-۳۲۳.

انگیزش^۱ یکی از ابزارهای مهم در القای افراد برای تولید نتیجه مؤثر و کارآمد و خلق محیط مثبت و اجرای موفقیت آمیز برنامه‌های پیش‌بینی شده است. به عبارت دیگر، انگیزش عاملی است که موجود زنده را به فعالیت‌های مختلف و صرف انرژی در سطوح متفاوت وادار می‌کند. در عمل انگیزه‌ها، نیروهای درونی فرد هستند که او را به طور آشکار به فعالیت خاصی وا می‌دارند (قیصری و همکاران، ۱۴۰۳). یک انگیزش روان‌شناختی آموخته شده، انگیزش اجتماعی^۲ است که به عنوان یکی از ابعاد کلیدی روان‌شناسی اجتماعی و سلامت روان، نقشی محوری در کیفیت زندگی افراد ایفا می‌کند. این مفهوم به توانایی و تمایل فرد برای برقراری ارتباط با دیگران، تعاملات اجتماعی مؤثر و مشارکت در فعالیت‌های گروهی اشاره دارد (کرول و همکاران، ۲۰۲۱).

انگیزش اجتماعی، به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل روان‌شناختی، نقشی مؤثری در بهبود کیفیت زندگی و تقویت تعاملات اجتماعی افراد به خصوص افراد دارای ناتوانی^۳ ایفا می‌کند (بهروزیان و همکاران، ۱۴۰۲). افراد دارای ناتوانی، به دلیل محدودیت‌های جسمانی، روانی و اجتماعی، اغلب با چالش‌های فراوانی در برقراری ارتباط اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های گروهی مواجه هستند. این چالش‌ها می‌توانند شامل محدودیت در حرکت، ارتباطات، دسترسی به امکانات آموزشی و اجتماعی و برخوردهای منفی از سوی دیگران باشند (فیلیس و همکاران، ۲۰۲۱). به طور کلی، این مشکلات می‌توانند به کاهش احساس ارزشمندی، اعتماد به نفس و انگیزش اجتماعی در این افراد منجر شوند. این موارد نه تنها تأثیرات روانی و اجتماعی زیادی بر آن‌ها می‌گذارد، بلکه مانع از استفاده مناسب از توانمندی‌ها و ظرفیت‌های فردی آنان نیز می‌شود (بردگارد، ۲۰۱۸). با توجه به چالش‌های فراوانی که افراد دارای ناتوانی با آن‌ها روبرو هستند، از جمله دسترسی محدود به منابع و فرصت‌های اجتماعی، سنجش دقیق و معتبر انگیزش اجتماعی این افراد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ارزیابی انگیزش اجتماعی می‌تواند به درک بهتر نیازها، توانمندی‌ها و موانع روانی و اجتماعی که این افراد با آن‌ها مواجه‌اند، کمک کند. علاوه بر این،

اطلاعات به دست آمده از طریق سنجش انگیزش اجتماعی می‌تواند به توسعه و بهبود برنامه‌های مداخله‌ای و حمایتی منجر شود که هدف آن‌ها ارتقای کیفیت زندگی و افزایش مشارکت اجتماعی این افراد است (سلیگمن و سیکسزتمیهالی، ۲۰۰۰).

افراد دارای ناتوانی، به دلیل موانع مختلفی که با آن‌ها مواجه‌اند، ممکن است انگیزش کمتری برای مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی داشته باشند. بررسی انگیزش اجتماعی در این افراد می‌تواند به شناسایی نیازها و توانمندی‌های آن‌ها و بهبود برنامه‌های حمایتی و مداخله‌ای منجر شود. این ارزیابی می‌تواند به متخصصان کمک کند تا برنامه‌های مناسبی برای ارتقای انگیزش اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی این افراد تدوین کنند (جیمز و همکاران، ۲۰۲۳). از سوی دیگر، با بررسی دقیق انگیزش اجتماعی و شناسایی عوامل مؤثر بر آن، می‌توان راهکارهای مؤثری برای بهبود کیفیت زندگی افراد دارای ناتوانی ارائه داد (وانگ و ژائو، ۲۰۲۴). بررسی انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی به ما کمک می‌کند تا تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی را در این زمینه شناسایی کنیم و برنامه‌های مداخله‌ای متناسب با نیازها و شرایط خاص هر فرد را توسعه دهیم (پلثین و همکاران، ۲۰۲۱). به طور کلی، این امر می‌تواند به ایجاد شرایط بهتر و افزایش حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی برای افراد دارای ناتوانی منجر شود (روم و همکاران، ۲۰۲۴).

در پیشینه بررسی شاخص‌های روان‌سنجی ابزارهای مرتبط با انگیزش اجتماعی، گونگ و همکاران (۲۰۱۹)، پرسش‌نامه ۱۰ آیتی انگیزش اجتماعی برای اعتبار سنجی بر روی ۴۸۰ بزرگسال آلمانی (۲۰ تا ۹۱ ساله) اجرا کردند. هم‌چنین این آیت‌ها به ۱۵۰ آمریکایی (۱۸ تا ۴۰ ساله) و ۱۳۱ جوان هنگ‌کنگی (۱۸ تا ۲۶ ساله) برای بررسی عدم تغییر فرهنگی داده شد. تجزیه و تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی این پرسش‌نامه نشان داد که یک ساختار دو عاملی و هشت موردی با داده‌های بزرگسالان آلمانی به خوبی با پایایی رضایت‌بخش مطابقت دارد. مقایسه‌های چند گروهی در این پژوهش، عدم تغییر سن متقابل را در میان بزرگسالان آلمانی جوان‌تر، میان‌سال و مسن‌تر و همچنین تغییر ناپذیری بین فرهنگی در میان بزرگسالان جوان آلمانی، ایالات متحده و هنگ‌کنگ نشان داد.

فیلیس و همکاران (۲۰۲۱) نیز در پژوهشی به بررسی توسعه و اعتبارسنجی مقیاس انگیزه اجتماعی در افراد دارای معلولیت پرداختند. شرکت کنندگان این پژوهش شامل ۱۰۱۳ نفر از افراد بزرگسال آمریکایی دارای معلولیت بودند. در این مطالعه از تجزیه و تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی برای اعتبارسنجی مقیاس طراحی شده انگیزه اجتماعی استفاده شد. نتایج تجزیه و تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که مقیاس ۲۶ ماده‌ای با ساختار ۵ عاملی در جمعیت عمومی دارای معلولیت قابل استفاده است و این نتایج با تجزیه و تحلیل عاملی تأییدی نیز تأیید شد. هم‌چنین تجزیه و تحلیل اعتبار همزمان نیز نشان داد که بیشتر عوامل به طور قابل توجهی با متغیرهای اجتماعی-روانی مربوطه در جهت‌های مورد انتظار همراه بودند.

نتایج مطالعات مرتبط با ابزارهای روان‌سنجی در مورد افراد مبتلا به ناتوانی می‌تواند به توسعه سیاست‌ها و قوانین حمایتی، افزایش آگاهی عمومی و تغییر نگرش‌ها نسبت به افراد دارای ناتوانی و ارتقای همکاری‌های بین‌المللی در این زمینه منجر شوند (تویوشیما و یامادا، ۲۰۲۳). بنابراین، با توجه به اهمیت و ضرورت بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی، انجام پژوهش‌های دقیق و جامع در این زمینه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این گونه مطالعات می‌تواند به شناسایی نیازها و توانمندی‌های این افراد، توسعه ابزارهای سنجش معتبر و قابل اعتماد و ایجاد محیط‌های حمایت‌کننده و فراگیر برای افراد دارای ناتوانی کمک کنند. علاوه بر این، انجام این پژوهش از نظر روش شناختی نیز دارای اهمیت است. قابل ذکر است که علی‌رغم اهمیت انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی و لزوم داشتن ابزاری پایا برای سنجش آن، مقیاس استاندارد برای ارزیابی انگیزش اجتماعی افراد دارای ناتوانی در ایران یافت نشد. از این رو با توجه به آنچه که مرور شد، این پژوهش در پی آن است که به این سؤال پاسخ دهد که آیا مقیاس انگیزش اجتماعی در جامعه افراد دارای ناتوانی در ایران از اعتبار سازه همگرا و واگرا مناسب برخوردار است؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: این پژوهش از نظر هدف، کاربردی، و از حیث نوع گردآوری اطلاعات، پیمایشی و از نظر

روش‌شناسی، آزمون‌سازی است که در قالب یک طرح پژوهشی همبستگی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی افراد ۱۸ تا ۴۰ سال دارای ناتوانی جسمی-حرکتی، روانی و ذهنی در شهر یزد به تعداد ۱۵۴۰ نفر در سال ۱۴۰۳ بود. بر اساس روش کلاین (۲۰۲۳) با توجه به این که تعداد سؤالات پرسشنامه مورد مطالعه ۲۶ سؤال بود، برای هر سؤال ۲۰ نفر در نظر گرفته شد که بر اساس آن حجم نمونه در پژوهش حاضر ۵۲۰ نفر برآورد شد. در نهایت، این تعداد نمونه با روش تصادفی ساده از مراکز درمانی و توانبخشی تحت نظارت سازمان بهزیستی انتخاب شد. روال انتخاب افراد نمونه به این صورت بود که پس از تهیه فهرست اسامی افراد دارای ناتوانی جسمی-حرکتی، روانی و ذهنی، مقیاس انگیزش اجتماعی به صورت تصادفی ساده در اختیار ۶۴۵ نفر از افراد دارای ناتوانی قرار داده شد (تعداد اضافی جهت افت احتمالی نمونه در نظر گرفته شد). در نهایت، ۵۲۰ مورد از پرسش‌نامه‌ها تکمیل شد و به عنوان نمونه آماری پژوهش در نظر گرفته شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش حاضر شامل ابتلا به ناتوانی جسمی-حرکتی، روانی و ذهنی با تأیید سازمان بهزیستی، قرار داشتن در دامنه سنی ۱۸ تا ۴۰ سال و رضایت شرکت‌کننده جهت شرکت در پژوهش بود. ملاک‌های خروج نیز شامل عدم رضایت از تداوم شرکت در پژوهش و عدم پاسخ‌گویی کامل به سؤالات مقیاس انگیزش اجتماعی بود.

ب) ابزار

مقیاس انگیزش اجتماعی (SMS): این مقیاس جهت سنجش انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی توسط فیلیس و همکاران (۲۰۲۱) ساخته شد. نسخه اولیه این مقیاس، ۶۴ ماده بود و بر اساس مدل زویخ از انگیزه اجتماعی توسط وروف (۱۹۷۸) ساخته شد و سپس در سال ۲۰۰۵ توسط آلن مورد بازبینی قرار گرفت و سپس در سال ۲۰۲۱ توسط فیلیس و همکاران (۲۰۲۱) مورد بازبینی و تدوین مجدد قرار گرفت. فیلیس و همکاران (۲۰۲۱) هنجاریابی این مقیاس را بر روی ۱۲۴۳ نفر از افراد دارای ناتوانی‌های جسمی-حرکتی و روانی انجام دادند که بر اساس نتایج آن، مقیاس انگیزش اجتماعی را در پنج بُعد خودکارآمدی اجتماعی، ابزاز هیجانی، پیوند اجتماعی، برانگیختگی و رهبری تدوین کردند. آزمودنی‌ها

برای پاسخ‌گویی به سؤالات مقیاس مذکور، باید فراوانی رخداد هر رفتار را بر روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای از خیلی کم (۱)، کم (۲)، متوسط (۳)، زیاد (۴) تا خیلی زیاد (۵) نشان دهند. در مقیاس هنجاریابی شده، تعداد سؤالات از ۶۴ ماده به ۲۶ ماده کاهش یافت. سازندگان این مقیاس، روایی سازه آن را مناسب ذکر کرده‌اند، به طوری که دو عامل آن، ۵۳/۸۸ درصد واریانس کل انگیزش اجتماعی در افراد ناتوان را تبیین کردند و روایی ملاکی آن با پرسش‌نامه رضایت از زندگی ۰/۹۲، اعتماد به نفس ۰/۸۹، حمایت اجتماعی ۰/۸۷ به دست آمده است و روایی واگرایی آن با احساس تنهایی ۰/۸۷ محاسبه شده است. در پژوهش حاضر، پایایی ابعاد پنج‌گانه این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ برای خودکارآمدی اجتماعی (۰/۹۳)، ابراز هیجانی (۰/۸۴)، پیوند اجتماعی (۰/۸۴)، برانگیختگی (۰/۸۸) و قدرت/ رهبری (۰/۷۷) و کل پرسشنامه (۰/۸۸) محاسبه شد.

پرسشنامه مسئولیت‌پذیری اجتماعی^۱ (SRQ): این پرسشنامه در سال ۱۹۸۷ توسط گاف ساخته شده است. این مقیاس برای سنجش مسئولیت‌پذیری ساخته شده و ۴۲ ماده دارد. پاسخ‌های این پرسشنامه به صورت ۰ و ۱ نمره‌گذاری می‌شود و هر چقدر آزمودنی در آن نمره بالاتری کسب کند، به معنای مسئولیت‌پذیری بالاتر است (جمشیدی و حسینی‌نیک، ۱۴۰۱). گاف (۱۹۸۷)، به نقل از فرامرزی، ضرایب پایایی بازآزمایی و همسانی درونی هر یک از میانه‌های این پرسشنامه را ۰/۵۲ تا ۰/۸۱ و میانه ضرایب اعتبار کلی آن را ۰/۷۰ گزارش کرد. قوتی و همکاران (۱۳۹۹) نیز به سه روش تنصیف، آلفای کرونباخ و گاتمن اعتبار این پرسشنامه را محاسبه کردند که مقادیر به دست آمده به ترتیب برابر با ۰/۶۹، ۰/۷۹ و ۰/۶۹ بودند.

پرسشنامه کفایت اجتماعی^۲ (SCQ): این مقیاس بر اساس نظریه فلنر (۱۹۹۰) ساخته شده است و ۴۷ آیتم دارد و چهار بُعد از مهارت‌های شناختی، رفتاری، کفایت هیجانی و آمایه‌های انگیزشی را می‌سنجد. نمره آزمودنی‌ها به آیتم‌های این آزمون به صورت یک مقیاس ۷ درجه‌ای (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) پاسخ می‌دهند. دامنه نمرات بین ۴۷ تا ۳۲۹ است و نمره بالاتر به معنای کفایت اجتماعی بیشتر است. در پژوهش فلنر و

همکاران (۱۹۹۰)، ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی بازآزمایی این مقیاس (بعد از یک ماه) به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۹ گزارش شده است. در ایران نیز با استفاده از تحلیل عوامل ابعاد چهارگانه مورد تأیید قرار گرفته است. هم‌چنین روایی سازه مقیاس به وسیله تحلیل عاملی مورد بررسی قرار گرفت و مقدار KMO برابر ۰/۸۳ می‌باشد (شریفی در آمدی و حسین‌پور، ۱۴۰۳).

پرسشنامه احساس تنهایی^۳ (LFQ): این توسط دهشیری و همکاران در سال ۱۳۸۷ تدوین شد. این مقیاس دارای ۳۸ سؤال و از سه عامل تنهایی ناشی از روابط خانوادگی (۱۶ سؤال)، تنهایی ناشی از ارتباط با دوستان (۱۱ سؤال) و نشانه‌های عاطفی تنهایی (۱۰ سؤال) تشکیل شده است و با مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از خیلی زیاد (۴) تا خیلی کم (۰) نمره‌گذاری می‌شود. ضریب اعتبار این پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ گزارش شده است. هم‌چنین روایی همگرا و واگرایی مقیاس از طریق محاسبه همبستگی آن با نمرات مقیاس احساس تنهایی UCLA ۰/۶۰ گزارش شده است. روایی سازه مقیاس نیز از طریق تحلیل عاملی تأیید شده است (دهشیری و همکاران، ۱۳۸۷). مقیاس احساس تنهایی و سه خرده مقیاس آن از همسانی درونی قابل قبولی برخوردار است. ضرایب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۱، خرده مقیاس ناشی از ارتباط با خانواده ۰/۸۰، خرده مقیاس تنهایی ناشی از ارتباط با دوستان ۰/۸۸ و خرده مقیاس نشانه‌های عاطفی ۰/۷۹ بوده است (قلی‌زاده و فرخ‌زاد، ۱۳۹۸).

ج) روش اجرا

برای اجرای پژوهش حاضر، ابتدا مقیاس ۲۶ سؤالی انگیزش اجتماعی در افراد ناتوان (فیلیپس و همکاران، ۲۰۲۱) توسط مترجم مسلط به زبان انگلیسی به زبان فارسی ترجمه شد. سپس این ترجمه در اختیار سه نفر از خبرگان مربوطه، شامل یک استاد زبان انگلیسی و دو استاد گروه روان‌شناسی قرار گرفت و پس از گرفتن نظرات اصلاحی، مجدداً به زبان انگلیسی ترجمه شد و پس از اطمینان از ترجمه درست و دقیق پرسشنامه، جهت بررسی روایی محتوایی و صوری پرسشنامه در اختیار ۵ نفر از خبرگان دانشگاهی قرار گرفت و پس از تأیید نهایی روایی محتوایی و صوری، پرسشنامه به صورت کتبی در بین ۶۴۵ نفر از افراد ۱۸ تا ۴۰ سال دارای ناتوانی جسمی-

حرکتی در شهر یزد توزیع شد و در نهایت، ۵۲۰ مورد از پرسشنامه‌ها تکمیل شد و اطلاعات آنها جهت تجزیه و تحلیل و پاسخ‌گویی به سؤالات ابزارهای پژوهش حاضر وارد نرم‌افزار SPSS-25 و AMOS-24 شدند.

یافته‌ها

در این پژوهش، تعداد ۵۲۰ نفر از افراد دارای ناتوانی در مراکز درمانی و توانبخشی تحت پوشش سازمان بهزیستی در شهر یزد حضور داشتند. از این

بین، ۲۲۶ نفر (۴۳/۴۶ درصد) از شرکت‌کنندگان دارای ناتوانی جسمی-حرکتی، ۱۳۹ نفر (۲۶/۷۳ درصد) ناتوانی روانی و ۱۵۵ نفر (۲۹/۸۱ درصد) نیز دارای ناتوانی ذهنی بودند. از نظر جنسیت، ۲۱۵ نفر (۴۱/۳۵ درصد) از شرکت‌کنندگان، زن و ۳۰۵ نفر (۵۸/۶۵ درصد) از آن‌ها مرد بودند. هم‌چنین علت ناتوانی ۲۰۷ نفر (۳۹/۸۰ درصد) مادرزادی و ۳۱۳ نفر (۶۰/۲۰) بر اثر حادثه بود. میانگین سنی شرکت‌کنندگان در این پژوهش، ۲۷/۷۱ و انحراف معیار آن نیز برابر ۶/۹۵ بود. شاخص‌های توصیفی انگیزش اجتماعی و خرده مقیاس‌های آن در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی نمره کل انگیزش اجتماعی و خرده مقیاس‌های آن

متغیر / مؤلفه‌ها	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین	انحراف معیار
نمره کل انگیزش اجتماعی	۳۲	۱۳۰	۹۰/۸۸	۱۵/۱۷
خودکارآمدی	۸	۴۰	۲۸/۶۸	۷/۷۲
ابراز هیجانی	۴	۲۰	۱۴/۴۹	۳/۵۶
پیوند اجتماعی	۶	۳۰	۲۲/۰۲	۵/۵۸
برانگیختگی	۵	۲۵	۱۵/۸۷	۴/۸۱
قدرت / رهبری	۳	۱۵	۹/۸۳	۲/۷۸

همان‌طور که نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد، حداقل نمره در متغیر انگیزه اجتماعی ۳۲ و حداکثر آن ۱۳۰ بوده است. هم‌چنین میانگین و انحراف معیار نمره کل انگیزش اجتماعی به ترتیب برابر ۹۰/۸۸ و ۱۵/۱۷ بود. در

ادامه و در جدول ۲، ضریب همبستگی نمره کل پرسشنامه انگیزش اجتماعی با تک تک سؤالات مقیاس انگیزش اجتماعی نیز ارائه شده است.

جدول ۲. ضریب همبستگی انگیزش اجتماعی با کفایت اجتماعی و مسئولیت‌پذیری

متغیرها	نمره کل انگیزش اجتماعی	متغیرها	نمره کل انگیزش اجتماعی
سؤال ۱	۰/۳۸۰	سؤال ۱۴	۰/۵۴۷
سؤال ۲	۰/۵۵۱	سؤال ۱۵	۰/۳۹۲
سؤال ۳	۰/۴۹۱	سؤال ۱۶	۰/۵۰۵
سؤال ۴	۰/۶۴۱	سؤال ۱۷	۰/۴۳۵
سؤال ۵	۰/۵۹۳	سؤال ۱۸	۰/۶۲۲
سؤال ۶	۰/۵۵۰	سؤال ۱۹	۰/۶۰۲
سؤال ۷	۰/۵۶۲	سؤال ۲۰	۰/۵۶۸
سؤال ۸	۰/۵۴۹	سؤال ۲۱	۰/۵۳۲
سؤال ۹	۰/۴۸۹	سؤال ۲۲	۰/۴۴۶
سؤال ۱۰	۰/۴۱۱	سؤال ۲۳	۰/۳۲۹
سؤال ۱۱	۰/۴۱۷	سؤال ۲۴	۰/۵۹۳
سؤال ۱۲	۰/۴۴۳	سؤال ۲۵	۰/۴۵۶
سؤال ۱۳	۰/۵۲۷	سؤال ۲۶	۰/۴۵۰

ضریب همبستگی نمره کل پرسشنامه انگیزش اجتماعی با تک تک سؤالات در جدول ۲ نشان می‌دهد که نمره کل پرسشنامه انگیزش اجتماعی با تک تک سؤالات همبستگی بالایی دارند. در ادامه، اعتبار (روایی) سازه پرسشنامه انگیزش اجتماعی به روش تحلیل عاملی اکتشافی بررسی شد. قبل

از تحلیل عامل اکتشافی، شاخص دترمینان ماتریس همبستگی سؤالات پرسشنامه انگیزش اجتماعی بررسی شد که نتیجه آن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. شاخص دترمینان ماتریس همبستگی سؤالات پرسشنامه انگیزش اجتماعی

شاخص	میزان
دترمینان ماتریس	۰/۰۰۰۰۶۱

جدول ۳ نشان می‌دهد که ماتریس همبستگی سؤالات پرسشنامه انگیزش اجتماعی از هم خطی بودن چندگانه مبرا می‌باشد. شاخص کفایت نمونه

برداری و مناسب بودن داده‌های پرسشنامه انگیزش اجتماعی در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. شاخص کفایت نمونه برداری و مناسب بودن داده‌های پرسشنامه انگیزش اجتماعی

شاخص	میزان
KMO	۰/۸۵۳
آزمون کرویت بارتلت	۸۴۶۳/۸
درجه آزادی	۳۲۵
سطح معناداری	۰/۰۰۰۱

شاخص کفایت نمونه برداری (۰/۸۵۳) در جدول ۴ نشان داد که نمونه فعلی برای تحلیل عاملی مناسب است. هم‌چنین نتایج آزمون کرویت بارتلت نشان می‌دهد که داده‌های پرسشنامه به اندازه کافی همبستگی دارند که بتوان تحلیل اکتشافی انجام داد. بنابراین سؤالات برای تحلیل عاملی مناسب و در سطح $P < ۰/۰۰۰۱$ معنادار هستند.

در ادامه، میزان اشتراک اولیه و بعد از استخراج عامل‌ها برای متغیرهای وارد شده در تحلیل عاملی در جدول ۵ و مقدار ویژه و واریانس متناظر با عامل‌ها نیز در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۵. میزان اشتراک اولیه و بعد از استخراج عامل‌ها برای متغیرهای وارد شده در تحلیل عاملی

سؤالات	اولیه	استخراج شده	سؤالات	اولیه	استخراج شده
۱	۱	۰/۵۹۵	۱۴	۱	۰/۷۲۳
۲	۱	۰/۶۵۷	۱۵	۱	۰/۷۸۵
۳	۱	۰/۷۵۳	۱۶	۱	۰/۷۷۲
۴	۱	۰/۷۶۲	۱۷	۱	۰/۶۵۸
۵	۱	۰/۷۸۴	۱۸	۱	۰/۷۱۰
۶	۱	۰/۶۷۶	۱۹	۱	۰/۶۹۸
۷	۱	۰/۷۲۶	۲۰	۱	۰/۶۲۶
۸	۱	۰/۷۳۸	۲۱	۱	۰/۷۲۰
۹	۱	۰/۶۴۴	۲۲	۱	۰/۸۰۷
۱۰	۱	۰/۷۰۹	۲۳	۱	۰/۷۵۹
۱۱	۱	۰/۷۴۱	۲۴	۱	۰/۷۱۷

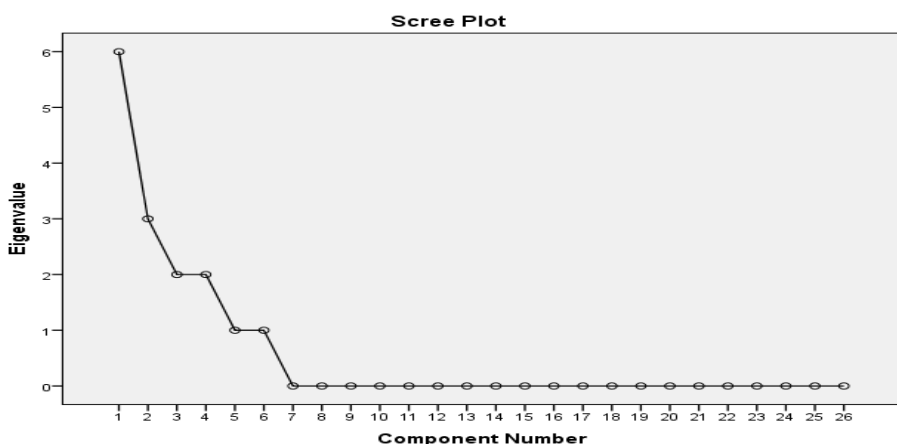
سوالات	اولیه	استخراج شده	سوالات	اولیه	استخراج شده
۱۲	۱	۰/۷۰۹	۲۵	۱	۰/۶۴۳
۱۳	۱	۰/۷۴۱	۲۶	۱	۰/۷۰۱

جدول ۶. درصد واریانس و مقادیر عامل‌های مختلف

مؤلفه	ارزش اولیه			مجموع مجذور بارهای استخراج شده			مجموع مجذور بارهای چرخش داده شده		
	کل	درصد واریانس	درصد تراکمی	کل	درصد واریانس	درصد تراکمی	کل	درصد واریانس	درصد تراکمی
۱	۶/۹۲۴	۲۶/۶۳۲	۲۶/۶۳۲	۶/۹۲۴	۲۶/۶۳۲	۲۶/۶۳۲	۵/۵۸۴	۲۱/۴۷۷	۲۱/۴۷۷
۲	۳/۹۳۷	۱۵/۱۴۴	۴۱/۷۷۵	۳/۹۳۷	۴۱/۷۷۵	۱۵/۱۴۴	۳/۵۷۲	۱۳/۷۳۷	۳۵/۲۱۴
۳	۲/۹۷۵	۱۱/۴۴۱	۵۳/۲۱۶	۲/۹۷۵	۵۳/۲۱۶	۱۱/۴۴۱	۳/۴۶۰	۱۳/۳۰۹	۴۸/۵۲۳
۴	۲/۳۶۰	۹/۰۷۸	۶۲/۲۹۴	۲/۳۶۰	۶۲/۲۹۴	۹/۰۷۸	۲/۷۷۰	۱۰/۶۵۴	۵۹/۱۷۷
۵	۱/۳۲۶	۵/۱۰۲	۶۷/۳۹۶	۱/۳۲۶	۶۷/۳۹۶	۵/۱۰۲	۲/۰۴۰	۷/۸۴۷	۶۷/۰۲۴
۶	۱/۱۰۴	۴/۲۵۰	۷۱/۶۴۷	۱/۱۰۵	۷۱/۶۴۷	۴/۲۵۰	۱/۲۰۲	۴/۶۲۳	۷۱/۶۴۷

در جدول ۶ در ستون مقدار برای هر یک از عامل‌ها در قالب مجموع واریانس تبیین شده برآورد شده است. واریانس تبیین شده برحسب درصدی از کل واریانس و درصد تجمعی است. مقدار ویژه هر عامل، نسبتی از واریانس کل متغیرهاست که توسط آن عامل تبیین می‌شود. مقدار ویژه از طریق مجموع مجذورات بارهای عاملی مربوط به تمام متغیرها در آن عامل قابل محاسبه است. از این رو، مقادیر ویژه، اهمیت اکتشافی عامل‌ها را در ارتباط با متغیرها نشان می‌دهد. پایین بودن این مقدار برای یک عامل به این معنی است که آن عامل نقش واریانس تبیین شده اندکی در تبیین واریانس متغیرها داشته است. در ستون مجموع مجذور بارهای

استخراج شده عامل‌هایی ارائه شده است که مقادیر ویژه آن‌ها بزرگتر از عدد یک باشد. ستون مجموع مجذور بارهای چرخش داده شده مجموعه مقادیر عامل‌های استخراج شده بعد از چرخش را نشان می‌دهد. همچنان که در جدول ۶ مشاهده می‌شود سه عامل قابلیت تبیین واریانس‌ها را دارند. اگر عامل‌های به دست آمده را با روش واریماکس چرخش دهیم، عامل‌ها به ترتیب ۲۱/۴۷ درصد، ۱۳/۷۳ درصد، ۱۳/۳۰ درصد، ۱۰/۶۵ درصد، ۷/۸۴ درصد و ۴/۶۲ درصد از واریانس را در بردارند. نمودار اسکری برای عامل‌های استخراج شده پرسشنامه انگیزش اجتماعی در شکل ۱ نمایش داده شده است.

شکل ۱. نمودار اسکری برای عامل‌های استخراج شده پرسشنامه انگیزش اجتماعی

در شکل ۱، نمودار اسکری برای تعیین تعداد بهینه مؤلفه‌ها به کار رفته است. با توجه به این نمودار مشاهده می‌شود که از عامل پنجم به بعد تغییرات مقدار ویژه کم می‌شود،

پس می‌توان پنج عامل را به عنوان عوامل مهم که بیشترین نقش را در تبیین واریانس داده‌ها دارند، استخراج کرد. ماتریس عاملی چرخش نیافته در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷. ماتریس عاملی چرخش یافته

مؤلفه					سؤالات
۵	۴	۳	۲	۱	
				۰/۷۵۴	۴
				۰/۷۲۶	۱۸
				۰/۷۰۶	۱۹
				۰/۷۰۳	۲۴
				۰/۶۹۵	۵
				۰/۶۷۳	۷
				۰/۶۵۶	۲
				۰/۶۴۷	۸
				۰/۵۴۸	۲۰
				۰/۵۲۵	۱۴
				۰/۵۲۴	۶
				۰/۵۱۱	۲۱
				۰/۵۰۶	۱۳
				۰/۴۷۵	۳
			۰/۴۹۴		۲۶
			۰/۴۷۵		۱
		۰/۶۹۹			۲۲
		۰/۶۹۸			۱۵
		۰/۵۶۷			۱۷
		۰/۵۶۷			۲۵
	۰/۷۸۲				۱۰
	۰/۷۵۹				۲۳
	۰/۶۴۷				۱۱
	۰/۶۴۳				۹
۰/۶۳۴					۱۲
۰/۵۲۰					۱۶

نتایج جدول ۷، سهم متغیرها را در عامل‌ها قبل از چرخش نشان می‌دهد. اگر بارهای عاملی جلوی هر متغیر را به توان دو رسانده و با هم جمع کنیم، ارقام جدول ستون چرخش یافته به دست می‌آید. این ضرایب از یک سو، نشان دهنده توانایی

عامل‌های تعیین شده در تبیین واریانس متغیرهای مورد مطالعه و از سویی می‌تواند برای بررسی تناسب متغیرها برای تحلیل عاملی استفاده شود. جدول ۸ سهم متغیرها را در عامل‌ها بعد از چرخش نشان داده است.

جدول ۸. ماتریس عاملی چرخش یافته

مؤلفه					سؤالات
۵	۴	۳	۲	۱	
				۰/۸۴۸	۵
				۰/۸۴۱	۴
				۰/۸۳۲	۲۴
				۰/۸۲۷	۸
				۰/۸۲۶	۱۸
				۰/۸۱۲	۷
				۰/۸۰۹	۱۹
				۰/۷۹۱	۲
			۰/۸۵۰		۳
			۰/۸۱۱		۱۴
			۰/۷۸۵		۱۳
			۰/۷۸۲		۶
			۰/۷۴۲		۲۰
		۰/۸۴۷			۲۲
		۰/۷۹۱			۱۷
		۰/۷۸۳			۲۵
		۰/۷۷۷			۱۵
		۰/۷۱۸			۱
		۰/۵۶۵			۲۶
	۰/۸۷۳				۱۰
	۰/۸۲۵				۲۳
	۰/۷۷۴				۹
	۰/۷۵۸				۱۱
۰/۸۱۵					۱۲
۰/۷۵۳					۲۱
۰/۷۲۸					۱۶

ضریب همبستگی انگیزش اجتماعی با کفایت اجتماعی و مسئولیت پذیری در جدول ۹ ارائه شده است.

نتایج جدول ۸ نشان داد، هر متغیر در عاملی قرار می گیرد که با آن عامل همبستگی بالایی معنی داری داشته باشد. همان طور که در این جدول ملاحظه می شود، بار عاملی هر سؤا بالاتر ۰/۶۰ می باشد. در ادامه، اعتبار سازه به روش همگرا بررسی شد.

جدول ۹. ماتریس عاملی چرخش یافته

سطح معناداری	ضریب همبستگی	تعداد	متغیرها
۰/۰۰۰۱	۰/۶۱۰	۵۲۰	انگیزش اجتماعی با کفایت اجتماعی
۰/۰۰۰۱	۰/۶۴۸	۵۲۰	انگیزش اجتماعی با مسئولیت پذیری

نتایج جدول ۹ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی پرسشنامه انگیزش اجتماعی با کفایت اجتماعی مثبت و معنادار بود. هم‌چنین ضریب همبستگی انگیزش اجتماعی و مسئولیت‌پذیری مثبت معنادار می‌باشد که نشان دهنده این است پرسشنامه انگیزش اجتماعی در نمونه پژوهش از اعتبار سازه از نوع همگرا برخوردار است و این سازه را

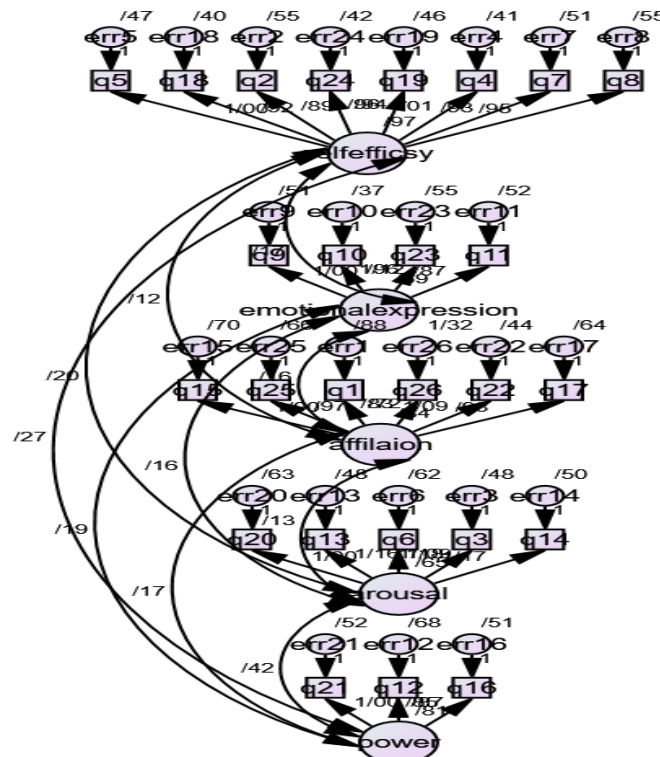
به خوبی منعکس می‌سازد. علاوه بر این، برای بررسی اعتبار سازه به روش واگرا در جدول ۱۰، ضریب همبستگی نمرات پرسشنامه انگیزش اجتماعی با نمرات پرسشنامه احساس تنهایی آمده است.

جدول ۱۰. ضریب همبستگی نمرات انگیزش اجتماعی با احساس تنهایی

متغیرها	تعداد	فرم موازی	سطح معناداری
انگیزش اجتماعی با احساس تنهایی	۵۲۰	-۰/۵۴۱	۰/۰۰۰۱

نتایج جدول ۱۰ نشان داد ضریب همبستگی پرسشنامه انگیزش اجتماعی با احساس تنهایی منفی و معنادار می‌باشد. که نشان دهنده این است که پرسشنامه انگیزش اجتماعی در نمونه پژوهش از اعتبار سازه از نوع واگرا برخوردار است و این سازه را به

خوبی منعکس می‌سازد. هم‌چنین برای بررسی تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه انگیزش اجتماعی از برازش مدل استفاده شده است که نتایج مدل در شکل ۲ نمایش داده شده است.

شکل ۲. مدل مقیاس انگیزش اجتماعی

مدل شکل ۲ نشان داد که مقیاس انگیزش اجتماعی از ساختار پنج عاملی برخوردار است و از پنج عامل تشکیل شده است و این مدل پنج عاملی

مقیاس از برازش مطلوبی برخوردار است. نتایج شاخص‌های برازش مدل پنج عاملی مقیاس انگیزش اجتماعی در جدول ۱۱ ارائه شده است.

جدول ۱۱. نتایج شاخص‌های برازش مدل پنج عاملی مقیاس انگیزش اجتماعی

متغیر	X ²	df	NFI	GFI	IFI	CFI	RMSEA
پنج عاملی	۵/۸۸۲	۲۸۹	۰/۹۰۳	۰/۸۸۹	۰/۸۹۸	۰/۸۹۹	۰/۰۶۴

نتایج مندرج در جدول ۱۱ نشان می‌دهد که مدل پنج عاملی مقیاس انگیزش اجتماعی از برازش مطلوبی برخوردار بود. هم‌چنین نتایج این جدول، نشانگر آن است که تمام مقادیر برآورد مدل، معنادار هستند و هیچ یک از سؤالات مقیاس نباید حذف شوند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی در شهر یزد انجام شد. داده‌های اولیه برای تحلیل عاملی در مطالعه حاضر، نشانگر همبستگی بین متغیرها بود. با توجه به نتایج به دست آمده در این مطالعه، مقیاس انگیزش اجتماعی از ساختار پنج عاملی برخوردار است و از پنج عامل شامل خودکارآمدی اجتماعی، بیان هیجانات، وابستگی اجتماعی، برانگیختگی و رهبری تشکیل شده است و پرسشنامه از برازش مطلوبی برخوردار است.

یافته‌های این پژوهش با نتایج مطالعه فیلیپس و همکارانش (۲۰۲۱) که به توسعه و اعتبارسنجی مقیاس انگیزش اجتماعی در افراد دارای معلولیت پرداختند، همسو است. نتایج تحلیل عامل اکتشافی در پژوهش مذکور نشان داد که مقیاس ۲۶ ماده‌ای با ساختار ۵ عاملی در جمعیت عمومی دارای معلولیت قابل استفاده است و این نتایج با تجزیه و تحلیل عاملی تأییدی نیز تأیید شد. تحلیل روایی همزمان نیز نشان داد که اکثر عوامل به طور معنی داری با متغیرهای روانی-اجتماعی مرتبط در جهت‌های مورد انتظار مرتبط هستند. به طور کلی، بررسی ساختار عاملی پرسشنامه انگیزش اجتماعی در افراد دارای معلولیت در پژوهش فیلیپس و همکاران (۲۰۲۱) با نتایج با مطالعه حاضر در مورد افراد دارای ناتوانی همسو بود.

هم‌چنین برای تعیین میزان روایی مقیاس انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی، با پرسش و نظارت پژوهشگران بر تعدادی از شرکت‌کنندگان، این افراد اعلام کردند

که منظور عبارات این مقیاس استفاده شده را به خوبی متوجه می‌شوند و فهم عبارات برای آن مشکل نیست. جهت ارزیابی اعتبار (روایی) پرسشنامه انگیزش اجتماعی از اعتبار سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. شاخص کفایت نمونه برداری نشان داد که نمونه فعلی برای تحلیل عاملی مناسب است. هم‌چنین داده‌های پرسشنامه به اندازه کافی همبستگی دارند که بتوان تحلیل اکتشافی انجام داد. بنابراین سوالات برای تحلیل عاملی مناسب بودند. داده‌ها هم‌چنین نشان دادند که پنج عامل به عنوان عوامل مهم که بیشترین نقش را در تبیین واریانس داده‌ها دارند، استخراج شد. نتایج هم‌چنین نشان داد که بار عاملی هر سوال بالاتر از ۰/۶۰ بود. این یافته‌ها با نتایج مطالعه فیلیپس و همکاران (۲۰۲۱) که روایی این پرسشنامه را تأیید کردند، همسو است.

هم‌چنین در مورد میزان پایایی مقیاس انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی، مقدار آلفای کرونباخ به دست آمده در این پژوهش ۰/۸۸ بود. با توجه به این که صالحی و همکاران (۲۰۲۳) معتقدند، مقدار آلفای کرونباخ مناسب برای تأیید پایایی ابزارهای سنجش، مقدار آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۰ می‌باشد، از این رو پایایی مقیاس انگیزش اجتماعی در این پژوهش نیز تأیید شد. همسو با نتایج این مطالعه، نتایج مطالعه فیلیپس و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند که پرسشنامه انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی دارای پایایی ۰/۸۴ می‌باشد.

علاوه بر این، یافته‌های پژوهش نشان داد که ضریب همبستگی انگیزش اجتماعی و مسئولیت‌پذیری، مثبت معنادار بود که نشان دهنده این است پرسشنامه انگیزش اجتماعی در نمونه پژوهش از اعتبار سازه از نوع همگرا برخوردار است و این سازه را به خوبی منعکس می‌کند. هم‌چنین نتایج نشان داد، ضریب همبستگی پرسشنامه انگیزش اجتماعی با احساس تنهایی منفی و معنادار بود که نشانگر آن است که پرسشنامه انگیزش اجتماعی در نمونه پژوهش از اعتبار سازه از نوع واگرا برخوردار است و این سازه را به خوبی منعکس می‌سازد. همسو با این یافته مطالعه حاضر، نتایج پژوهش اسدی جعفری (۱۳۹۷) نشان داد که بین انگیزش افراد با مسئولیت‌پذیری

آن‌ها رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد. همچنین در تأیید این یافته، نتایج مطالعه تانسی و همکاران (۲۰۱۷) نشان داد که بین متغیر انگیزش اجتماعی در افراد دارای ناتوانی و مسئولیت‌پذیری در این افراد، رابطه وجود دارد. این مسئولیت اجتماعی می‌تواند باعث پیوند فرد با دیگران شود و به فرد حس حس تعلق جمعی می‌دهد (رضایی و ایرانی، ۱۴۰۰، به نقل از رزاقی و همکاران، ۱۴۰۳).

هم‌چنین همسو با نتایج مطالعه حاضر، در بررسی همگرایی در پرسشنامه احساس تنهایی برای بررسی روایی همگرا، همبستگی این مقیاس را با مقیاس تجدید نظر شده احساس تنهایی راسل ۱۹۹۶ (به نقل از غیائی و دبیری، ۱۴۰۳) برای کل مقیاس و زیرمقیاس‌ها به ترتیب ۰/۶۰، ۰/۵۷، ۰/۳۳ و ۰/۴۷ بود. توجه بیشتر به نقش احساس تنهایی در انگیزه‌های اجتماعی افراد دارای ناتوانی برای ایجاد روابط جدید یا احیای مجدد پیوندهای قبلی، درک ما را از تغییرات شبکه‌های اجتماعی در زندگی گسترش می‌دهد (روک و همکاران، ۲۰۲۴).

در نظر نگرفتن متغیرهایی مانند وضعیت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی افراد ناتوان، خود گزارشی بودن پرسشنامه‌ها نیز از محدودیت‌های دیگر پژوهش حاضر بود که این عوامل نیز به نوبه خود می‌توانند تعمیم‌پذیری نتایج به عموم جامعه را تحت تأثیر قرار دهند. هر چند پژوهش حاضر در میان افراد دارای ناتوانی جسمی - حرکتی، روانی و ذهنی انجام شد، اما نتایج آن می‌تواند برای سایر افراد نیز قابل استفاده باشد. از این رو با توجه به یافته‌های به دست آمده پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، پرسشنامه مورد نظر در سایر جمعیت‌های عمومی نیز تکرار شود تا بتوان نتایج را با اطمینان بیشتری به سایر اقشار جامعه تعمیم داد. در نظر گرفتن وضعیت اقتصادی، اجتماعی

<https://doi.org/10.32598/refahj.23.88.2491.2>

جمشیدی، بتول و حسینی نیک، سید سلیمان (۱۴۰۱). پیش‌بینی کنترل عواطف و مسئولیت‌پذیری بر اساس شادکامی در معلمان. *فصلنامه روانشناسی و علوم رفتاری ایران*، ۳۱، ۱۲-۱.

<https://psyj.ir/afile/phpAGoGO7.pdf>

دهشیری، غلامرضا؛ برجعلی، احمد؛ شیخی، منصوره و حبیبی عسگرآباد، مجتبی (۱۳۸۷). ساخت و اعتباریابی مقیاس احساس تنهایی در بین دانشجویان. *مجله روان‌شناسی*، ۴۷، ۲۹۶-۲۸۲.

<https://ensani.ir/fa/article/229358>

و فرهنگی شرکت‌کنندگان در پژوهش‌های آتی نیز می‌تواند به تعمیم مطمئن‌تر نتایج کمک کند. علاوه بر این، انجام پژوهش حاضر در نمونه‌های بالینی و غیربالینی، شواهد تجربی بیشتری را در کاربرد پذیری این پرسشنامه در نمونه‌های ایرانی فراهم می‌آورد. با توجه به تأیید پایایی و روایی ابزار حاضر (مقیاس انگیزش اجتماعی) در نمونه‌های دارای ناتوانی در ایران، روان‌شناسان می‌توانند از آن در جهت ارزیابی میزان انگیزش اجتماعی افراد دارای ناتوانی استفاده کنند. داده‌های حاصل از این مقیاس می‌تواند در توسعه و بهبود برنامه‌های حمایتی و مداخله‌ای که هدف آن‌ها ارتقای کیفیت زندگی و افزایش مشارکت اجتماعی افراد ناتوان است، بسیار کمک‌کننده باشد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این پژوهش برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد است. هم‌چنین به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی پژوهش، به شرکت‌کنندگان در خصوص داوطلبانه و اختیاری بودن شرکت در پژوهش و محرمانه نگه داشتن اطلاعات توضیح داده شد و از آنان رضایت‌نامه آگاهانه کتبی اخذ شد.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول این مقاله به عنوان پژوهشگر اصلی، نویسنده دوم به عنوان استاد راهنما و نویسنده سوم نیز به عنوان استاد مشاور در این پژوهش نقش داشتند.

تضاد منافع: نویسندگان هم‌چنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: از تمامی شرکت‌کنندگان که در انجام این مطالعه مشارکت کردند، صمیمانه قدردانی می‌نمایم.

منابع فارسی

اسدی جعفری، زبیده (۱۳۹۷). تأثیر انگیزش تحصیلی و مسئولیت‌پذیری بر کارکردهای اجتماعی و انطباقی. *مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی (مرکز توسعه آموزشهای نوین ایران)*، ۴(۱)، ۱۳۴-۱۲۲.

<https://civilica.com/doc/995236>

بهروزیان، بهروز؛ گنجی، محمد و نیکخواه قمصری، نرگس (۱۴۰۲). فراترکیب مطالعات ناتوانی در زمینه الگوی زندگی اجتماعی افراد دچار ناتوانی. *مجله رفاه اجتماعی*، ۲۳(۸۸)، ۱۰۷-۱۵۶.

قوتی، عاطفه؛ آهوان، مسعود؛ شهامت ده سرخ، فاطمه و فرنوش، مریم (۱۳۹۹). اثربخشی طرح‌واره‌درمانی هیجانی بر نشخوارفکری و مسئولیت‌پذیری افراطی در بیماران مبتلا به اختلال وسواسی جبری. *مطالعات روان‌شناختی*، ۱۶(۴)، ۷-۲۴.

<https://doi.org/10.22051/psy.2021.31187.2216>

قیصری، سید فردین؛ شیخ، محمود؛ حومینان شریف‌آبادی، داود و باقرزاده، فضل‌الله (۱۴۰۳). مقایسه تمرینات بازی محور و سوارکاری بر ابعاد اجتماعی کلیدی استنفورد در نوجوانان مبتلا به اختلال طیف اوتیسم: بررسی تئوری انگیزش اجتماعی. *دو ماهنامه علمی-پژوهشی طب توانبخشی*، (۰)-

https://medrehab.sbmu.ac.ir/article_1101769.html?lang=en

غیاثی، فاطمه و دبیری، سولماز (۱۴۰۳). نقش میانجی احساس تنهایی در رابطه استفاده از رسانه‌های اجتماعی با کیفیت زندگی مادران خانه‌دار. *مطالعات زن و خانواده*، ۱۲(۲)، ۱۰۸-۱۳۳.

<https://doi.org/10.22051/jwfs.2024.43666.2977>

قلی‌زاده، نسرين و فرخزاد پگاه (۱۳۹۸). پیش‌بینی احساس تنهایی بر اساس ابراز هیجان و دوسوگرایی هیجانی. *دوفصلنامه آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی سازی خانواده*، ۵(۲)، ۲۳-۴۴.

<http://fpcej.ir/article-1-237-fa.html>

References

Asadi Jafari, Z (2018). The effect of academic motivation and responsibility on social and adaptive functions. *Studies of Psychology and Educational Sciences*, 4 (1), 122-134. [Persian]

<https://civilica.com/doc/995236>

Behrooziyani B, Ganji M, Nikkhaq Qamsari N. (2023). A Meta Synthesis of disability studies and the pattern governing the social life of people with disabilities. *Social Welfare Quarterly*. 23(88), 107-156. [Persian]

<https://doi.org/10.32598/refahj.23.88.2491.2>

Bredgaard, T. (2018). Employers and active labour market policies: typologies and evidence. *Social Policy and Society*, 17(3), 365-377.

<https://doi.org/10.1017/S147474641700015X>

Dehshiri, G.R., Borjali, A., Sheykhi, M., Habibi Askarabad, M (2008). Development and Validation of the Loneliness Scale among the University Students. *Journal of Psychology*, 47, 282-296. [Persian]

<https://ensani.ir/fa/article/229358>

Faramarzi, F (2005). *The effect of life skills training on reducing anxiety and increasing responsibility of Self-Reported male addicts in Masjed Soleiman city.*

Master's thesis, Islamic Azad University, Ahvaz Branch. [Persian]

Felner, R. D., Lease, A. M., & Phillips, R. S. (1990). Social competence and the language of adequacy as a subject matter for psychology: A quadripartite tri-level framework. The development of social competence in adolescence, (pp. 245-264). Beverly Hills, CA: Sage.

Ghiyasi, F. & Dabiri, S. (2024). The mediating effect of loneliness in the association between the use of social media usage and the quality of life of housewife mothers. *Journal of Woman and Family Studies*, 12(2), 108-133. [Persian]

<https://doi.org/10.22051/jwfs.2024.43666.2977>

Gholizadeh N, Farokhzad P. (2020). Predicting loneliness based on emotional expressions and emotional ambivalence. *Family Pathology Counseling and Enrichment Journal*, 5 (2), 23-44. [Persian]

<http://fpcej.ir/article-1-237-fa.html>

Ghovati, A. , Ahovan, M. , Shahamat Dehsorkh, F. and Farnoosh, M. (2021). The Effectiveness of Emotion Schema Therapy on Rumination and the Extreme Accountability of Patients with Obsessive-Compulsive Disorder. *Journal of Psychological Studies*, 16(4), 7-24. [Persian]

<https://doi.org/10.22051/psy.2021.31187.2216>

- Gong, X., Seaman, K. L., Fung, H. H., Loeckenhoff, C., & Lang, F. R. (2019). Development and validation of social motivation questionnaire. *The Gerontologist*, 59(6), e664-e673.
<https://doi.org/10.1093/geront/gny121>
- Jamshid, B., Hosseini Nik, S.S (2022). Predicting Emotions Control and Responsibility Based on Happiness in Teachers. *Iranian Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 31, 1-12. [Persian]
<https://psyj.ir/afile/phpAGoGO7.pdf>
- Jimenez, A. M., Clayson, P. E., Hasratian, A. S., Lee, J., Reavis, E. A., Wynn, J. K., Green, M. F., & Horan, W. P. (2023). Neuroimaging of social motivation during winning and losing: Associations with social anhedonia across the psychosis spectrum. *Neuropsychologia*, 188, 108621.
<https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2023.108621>
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.
- Krol, K. M., Namaky, N., Monakhov, M. V., San Lai, P., Ebstein, R., & Grossmann, T. (2021). Genetic variation in the oxytocin system and its link to social motivation in human infants. *Psychoneuroendocrinology*, 131, 105290.
<https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2021.105290>
- Razaghi P, TalePasand S, Rahimian Boger E. (2024). The effectiveness of education based on social responsibility on students' self-esteem. *Journal of Psychological Science*, 23(137), 155-168. [Persian]
<https://doi.org/10.52547/JPS.23.137.1151>
- Rum, R., Birg, J. A., Silva, G., Rottenberg, J., Clayson, P. E., & Goodman, F. R. (2024). Social motivation differentiates social anxiety and depression: a daily diary study. *Behavior Therapy*, 55(4), 698-711.
<https://doi.org/10.1016/j.beth.2023.11.004>
- Rook, K. S., Oleskiewicz, D., Brown, C. J., August, K. J., Smith, A. M., & Sorokin, D. H. (2024). Loneliness and Expanding Social Ties in Later Life: Motivation, Perceived Success, and Implications for Emotional Health. *The Journals of Gerontology, Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 79 (10), gbae136.
<https://doi.org/10.1093/geronb/gbae136>
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.5>
- Sharifidaramadi, P. and Hosseinpour, R. (2024). The effectiveness of teaching emotional intelligence components on social competence and interpersonal relationship in adolescent with visual impairment. *Research Ethics Committee*, (), -. [Persian]
<https://doi.org/IR/ethics.2024.80105.1108>
- Phillips, B. N., Iwanaga, K., Rumrill, S., Reyes, A., Wu, J.-R., Fleming, A. R., & Chan, F. (2021). Development and validation of the social motivation scale in people with disabilities. *Rehabilitation Psychology*, 66(4), 589-599.
<https://doi.org/10.1037/rep0000343>
- Pluymen, P., Pequet, A., Thomas, H., & Warnell, K. R. (2021). Capturing individual differences in social motivation using a novel interactive task. *Personality and Individual Differences*, 177, 110725.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110725>
- Qeysari, S. F., Sheikh, M., Hoomanian, D., & Bagherzadeh, F. (2025). Comparison of Play-based training and Riding on the key social dimensions of Stanford in adolescents with autism spectrum disorder: Examining the theory of social motivation. *The Scientific Journal of Rehabilitation Medicine*, (), -. [Persian]
https://medrehab.sbm.ac.ir/article_1101769.html?lang=en
- Tansey, T. N., Iwanaga, K., Bezyak, J., & Ditchman, N. (2017). Testing an integrated self-determined work motivation model for people with disabilities: A path analysis. *Rehabilitation psychology*, 62(4), 534.
<https://doi.org/10.1037/rep0000141>
- Toyoshima, M., & Yamada, K. (2023). Enhanced social motivation in briefly isolated male rats. *IBRO Neuroscience Reports*, 15, 203-208.
<https://doi.org/10.1016/j.ibneur.2023.08.2195>
- Wang, Y., & Zhao, X. (2024). Children's consideration of motivation in evaluations of socially (un)mindful actions. *Journal of Experimental Child Psychology*, 245, 105960.
<https://doi.org/10.1016/j.jecp.2024.105960>